

Arnes gensyn med skolehjemmet

Da vi - Arne og jeg - denne januarformiddag 2006 ankommer til pladsen foran Struer Skolehjem er noget af det første, han får øje på den store klokke. Og han husker - og citerer fejlfrit - inskriptionen:

Nils Chr. Purup

**Kommer! Kommer! Klokken kalder.
Spiser hvad der forefalder.
Glemmer ikke Fadervor**

90 - årige Arne Pedersen fra Herning skal for første gang i mange, mange år gense det sted, hvor han tilbragte sin barndom og ungdom, og allerede inden han står ud af bilen, vælder minderne frem. Dette er hans historie:

Arne blev født i Rind 5. maj 1916 af forældre, han aldrig fik kendskab til. Efter fødslen blev han anbragt i pleje hos en moster i Madum, som imidlertid selv stod for at skulle barsle, hvorfor Arne blev anbragt på Struer Optagelseshjem den 24. august 1918.

På hjemmet kom Arne så på spædbørnsafdelingen - *det var et hus for sig selv ovre til højre over mod banen. Det var ovre hos Moster - ja hun havde jo nogle til at hjælpe sig, for der var jo en del børn. Når vi så havde spist kom vi alle sammen på potten, ellers kunne de jo ikke styre os, og så kom vi jo ud at lege, sammen... men vi kom ikke ud, som de gør i dag, det gjorde vi ikke.*

Da Arne blev 5 år kom han på en anden afdeling (Tagskægget) - oven over Grønnes spisestue - nedenunder var børnenes spisestue og en legestue og alt det der... men det er jo lavet om... vi sang til bords og holdt andagt om morgenen og også om aftenen, inden vi skulle i seng klokken 9. Og der fik jeg pligter, jeg skulle udføre. Til at begynde med kom jeg ud i køkkenet - det var jo ikke det fine køkken, de har nu - der var jeg ude at røre i gryderne om morgenen... der, til havregrød. Så når vi skulle spise skulle jeg ud og ringe med klokken - det var jo festligt.

Vi kom op klokken 7, og vi skulle jo spise klokken 8, og så klokken 9 skulle vi i skole... dengang. På spørgsmålet om, hvor mange børn, der var på afdelingen, genkalder Arne sig spisestuens interiør med 4 store borde hver med en 12 - 14 personer... ved det ene af dem sad de voksne, der havde med børnene at gøre, og ved det andet pigerne fra København... de kunne jo ikke styre dem... det var min afdeling, men jeg havde ikke noget at gøre med dem. Vi spiste sammen, og der blev sunget hver gang, både morgen, middag og aften. Og så klokken halv ni blev der holdt andagt for dem, der skulle i seng klokken 9. Og så kan jeg huske Magnus Grønnes bibel - den var så tyk - hvor mon den er henne i dag? ...den er nok i Grønne -familien. Den lå fast på bordet og blev brugt til andagt om morgenen og om aftenen, inden vi skulle i seng.

Efter konfirmationen kom børnene normalt ud at tjene - der var nogle, der gik på Borgerskolen i Struer... en 5-6 stykker... jeg ved så ikke, om det var fordi, de var klogere... jeg gjorde ikke, jeg havde jo engelsk syge som lille, så de vidste ikke, om jeg blev til noget... men det gjorde jeg da alligevel.

Arne kom i pleje hos forstanderen og forblev på optagelseshjemmet til han var 18 år... ja, jeg ved ikke hvorfor... de ville jo ikke af med mig... de var jo glade for mig... jeg fik en harmonika af Magnus Grønne, han var min gode plejefar, og han passede på mig, kan du tro.

I 1935 kom han ud at tjene på en gård hos noget af Grønnes familie, og efter et højskoleophold i Nr. Nissum vendte han tilbage til optagelseshjemmet som karl i landbrugsdriften i 1940-41, hvor tyskerne havde okkuperet en del af bygningerne... jeg kan huske når jeg skulle til mejeriet (nuv. musikskole) med mælkespandene om morgenen... når jeg havde malket og alt det der... så var der altid nogle tyskere, der skulle med på vognen ned i byen.

Da Arne kom til optagelseshjemmet var forstanderen Magnus Grønne... det var Grønnes kones søster, vi kaldte "moster", og som passede de små. Knud Grønne har jeg ikke kendt som forstander - det blev han året efter, jeg flyttede. Men jeg kom jo tilbage efter højskolen i 39, og da var han jo forstander - og jeg kom også på besøg, mens jeg var på højskolen... det var det eneste hjem, jeg havde... sådan set.

Skolen og dagligdagen

Skolegangen foregik fra morgen til eftermiddag, og for de fleste børns vedkommende på hjemmet... men det var på den gamle skole. Den lå derovre ved banen - samme afdeling som spædbørnsafdelingen.(nuværende Fjordglimt)

Den resterende del af dagen gik med deltagelse i praktisk arbejde. Nogen egentlig fritid husker Arne ikke. Der var dog lege tid for de mindste, og de større fik en del tid til at gå med at passe deres respektive skolehaver samt lejlighedsvis at spille rundbold, langbold og lege "to mand frem for en enke".

På legepladsen var der et gyngestativ med et bræt og 4 reb... så kunne man gyngede 4 ad gangen. Og så var der en vippe, og bag vippen var der kolonihaver til børnene... til dem der gerne ville have et stykke jord for at se, hvordan frø gror til og alt det der... Der var ikke huse i haverne... de var små. Arne havde i perioder en have, men erindrer ikke, om børnene havde deres egne hus-/kæledyr.

Kontakten til det omgivende samfund var – i hvert fald for Arnes vedkommende - meget begrænset. Enkelte havde praktikplads i en kort periode, andre gik i lokal skole, men ellers var det sjældent, at børnene bevægede sig i byen, og der var ikke arrangementer, hvor det omkringliggende samfund fik lejlighed til at besøge hjemmet.

På spørgsmålet om, hvorvidt børnene drillede de voksne eller lavede hemmelige og forbudte ting, bliver Arne oprigtigt forundret... *Neej... det lå slet ikke til mig, du... om der var andre der gjorde noget kan jeg faktisk ikke svare på... vi havde jo de voksne til at passe på os. Jeg kan huske engang... vi skulle jo stoppe strømper... det glemmer jeg aldrig. Så var der gået hul på mine strømper, så turde jeg ikke gå frem med dem... så sad jeg og krøb ind under bordet i legestuen... Og efter en tænkepause... Det var mere stift dengang... nu tager eleverne om forstanderen og giver ham et knus - det kunne jeg lide, det der... det kunne de ikke have dengang..."*

Bygningerne og området

Arne taler i nutid og erindringerne står Arne taler i nutid og lyslevende for ham, som han går rundt i bygningerne og genkalder sig sit liv for 70 - 80 år siden... *her (Tagskæggets kontor) var sovesal for mig og 9 andre drenge... ved siden af var der sovesal for 10 piger. De næste værelser mod nord var Grønnes private værelser - børneværelser og soveværelse. På den anden gang (Udsigten) var der også to sovesale til 8 drenge og 8 piger. De sidste værelser var til medarbejdere. Moster på spædbørnsafdelingen boede på 1. sal i den bygning, hvor der også var skole (nuværende Solhøj). I stueetagen havde vi syrum og legestue.*

Fra teglværket, der lå, hvor der nu er kolonihaver (Rødegård), fragtedes overjord pr. hestevogn til opfyldning af stranden neden for optagelseshjemmet... *vi stak en kæp i hjulet på vognen, når den skulle ned over skrænten.* Det således opfyldte areal blev brugt til stensætninger og haveanlæg - bl.a. grotten med terrasse og "halvmåne" ud i fjorden og... *vi havde jo sået blomster hele vejen fra bedstemorhuset og hen til drivhusene... det skulle jo også holdes.*

I hjørnet mellem den gamle skole, vaskeriet og den tidligere forstanderbolig lå et kvadratisk drivhus med planter, eksotiske fugle... og *endda en abekat.*

Arne ser det gamle billede af Fjordglimts havestue (ill:) og husker... *Da Magnus Grønne døde på sygehuset i Holstebro blev hans lig fragtet her til og lagt i vinterstuen, så alle børnene fik lejlighed til at se ham. Han blev begravet i Struer, og hans gravsten er en granitblok fra Optagelseshjemmets grund.* (Den lå tidligere som en del af en afgrænsning omkring en lille forhøjet plads nordøst for gymnastiksalen, hvor børnene forsamledes for at vinke til kammerater, som skulle ud at rejse med toget)

Jorden

Til optagelseshjemmet hørte et landbrug med 3 heste, 4 køer og et antal grise, og hjemmet var selvforsynende med landbrugsvarer... *korn, frugt, grøntsager... vi havde masser!* (på den gamle film fra optagelseshjemmet ses Arne som en af de store drenge, der bærer æblekasser)

På arealerne blev bl.a. dyrket runkelroer med henblik på frøproduktion til et lokalt firma. Arne husker tydeligt arbejdet og fortæller, at roerne, efter de havde vokset sig store gennem sommeren, blev taget op, og skåret over lige under toppen. Roefrugten blev brugt til dyrefoder, mens toppen blev sat til side for vinteren. Det følgende forår blev den plantet ud og

voksede til blomstring og frøsætning, blev høstet og stakket på stativer til tørring. Til sidst blev roefrøene tærsket på hjemmets tærskværk... *det var noget der støvede!*

I haven regerede gartner Madsen, under hvis kyndige og myndige ledelse det store haveanlæg med sine bede, stensætninger og gange blev holdt i fineste orden. Børnene havde tjans i haven, og ...*der var hele tiden nok at lave, og gården skulle være revet og pæn til søndag... og gangene..der brugte vi ikke så meget giftsprøjten dengang... vi brugte håndkraft!*

Fjorden

Om anvendelsen af vandet/fjorden fortæller Arne, at han sammen med sin ven, forstander Magnus Grønnes søn Christian dyrkede fiskeri bl.a. med pæleruser, og at hjemmet var selvforsynende med fisk - ja drengene kunne endog jævnligt sælge fisk til personalet og derved supplere de sparsomme lommepenge.

Ud fra stranden neden for optagelseshjemmet var opstillet en badebro, som blev flittigt brugt i sommerhalvåret, hvor alle børnene fik en dukkert i bugten inden middagsmaden.

Begivenheder

Arne husker ikke "bedstemorhusets" tilblivelse og anvendelse - dog erindrer han, at nytårsaften blev fejret her, bl.a. med raketafskydning ud over vandet.

Alle børn og voksne tog hvert år en uge på sommerlejr i Sdr. Nisum... *vi boede hos en landmand (Grønnes familie, hvor Arne senere kom i tjeneste) ...så sov vi der i høet, og så gik vi fra der, hvor han boede og helt om til Vesterhavet. Det var skønt... dengang sang vi osse i rutebilen... vi kunne jo alle sangene!*

Og julen på hjemmet? *skønt... skønt... vi måtte jo ikke komme ind at se juletræet... hvordan det var pyntet, og alt det der... vi var jo børn dengang. Det var nede i gymnastiksalen... vi sang julesalmer, og så blev der læst op af juleevangeliet, og så fik vi julegaver bagefter... og det var jo ikke store julegaver, men vi var jo tilfredse, dengang... men i dag, da er de jo ikke tilfredse... hold da op... der er knap nok plads til sengen på børneværelset...*

...Magnus Grønne havde en bror i Esbjerg. Han var fisker og havde mange børn, og de kom alle sammen til hjemmet hver pinse - så der var jo fest. Så kan jeg huske, når jeg skulle i seng sammen med de andre børn, så skulle jeg ud på tagrenden for at se, hvordan det gik nede i gården, for der kunne jeg se dem... når jeg så kunne høre nogen komme op ad trappen, kan du tro, jeg kom i min seng igen... det kan jeg huske... han havde 18 børn, du, han var missionsmand, da!

Arne fik senere ansættelse på Herning Sygehus, først som portør, og senere - indtil pensionsalderen - som leder af vaskeriet. Her efter var han deltidsansat hos et grusfirma som bud og altnuligmand. Som 89-årig mistede han sit kørekort på grund af en mindre blodprop, og han fraflyttede sammen med sin kone Metha deres elskede bolig på landet, og købte et parcelhus i Herning.

Historien blev fortalt til Nils Chr. Purup under Arnes besøg på Struer Skole- og Behandlingshjem den 9. januar 2006.